
Vyčleňování nadaných dětí do speciálních tříd není šťastné řešení

Vyčleňování nadaných dětí do speciálních tříd není šťastné řešení

5. 10. 2011, autor: Lucie Kettnerová, rubrika: Rozhovory & portréty

V novém školním roce si opět mnoho rodičů položí otázky: Projevuje se u mého dítěte nějaké nadání? Kde si to mohu ověřit a jak s ním nadále pracovat? Vydrží mu nadání až do dospělosti? O nadaných dětech jsme si povídali s psychologkou doc. PhDr. Lenkou Hříbkovou, CSc., z PedF UK, která se této problematice dlouhodobě věnuje.

Koho lze označit za nadané dítě?

Odpověď je poměrně složitá, neboť samotné vymezování fenoménu nadání se v průběhu 20. století měnilo. Když se zaměříme na děti ve věku nástupu do školy, tak bývá zdůrazňována akcelerace jejich vývoje, a to ve všech složkách, nebo jen v některých. Nejčastěji se jedná o kognitivní vývoj – dítě je schopno řešit úkoly, které řeší starší děti, je zvědavé, má více informací a je motivované poznávat. Starší dítě již ale ve srovnání s vrstevníky musí podávat mimořádný výkon v některé oblasti. Posledním kritériem je, že dítě má potenciál (např. intenzivní zájem, znalosti, tvořivost atd.), aby podávalo mimořádné výkony v budoucnu.

Jaký je rozdíl mezi nadáním a talentem?

Nadání bylo tradičně vztahováno k vysoce rozvinutým kognitivním schopnostem. Talent se vztahoval ke speciálním schopnostem. Mluví se např. o hudebním nebo výtvarném talentu. Jiní autoři zase vztahují nadání k potenciálu jedince, který se za vhodných podmínek manifestuje v talentu. Většina autorů však v současnosti používá oba termíny jako synonyma.

Jde nadání ruku v ruce s vysokým IQ?

Obecně se ví, že intelektově nadané děti mají nadprůměrné IQ. Pokud ale budeme mluvit třeba o hudebním nadání-talentu, tak tam jsou akcentované především speciální schopnosti. Laická veřejnost si s nadáním často spojuje pouze intelekt, ale už méně třeba tvořivost. Již v 60. letech se zjistilo, že do průměrného IQ (zhruba 115) je tvořivost jedince také většinou průměrná. Vyšší IQ ale nemusí být v souladu s vyšší tvořivostí, její úroveň může být v těchto případech různá.

Kdy je možné zjistit, zda dítě je či není nadané?

Čím je věk dítěte nižší, tím je to obtížnější. Ve školním věku si už rodiče či učitelé spíše všimnou akcelerace v některých oblastech. V těchto případech by mělo následovat vyšetření dítěte v pedagogicko-psychologické poradně, a pokud nadání potvrdí, musí škola podle vyhlášky 73/2005 MŠMT ČR do 3 měsíců vytvořit pro toto dítě individuální vzdělávací program.

Doc. PhDr. Lenka Hříbková, CSc., působí na katedře psychologie Pedagogické fakulty UK. Její odborný zájem se soustřeďuje na problematiku: schopnosti, inteligence, tvořivost, nadání, talent, nadaná osobnost, sociokulturní podmínky a jejich vliv na utváření osobnosti, vyhledávání – identifikace nadaných a jejich rozvíjení –, vzdělávání a pedagogicko-psychologická intervence v práci s nadanými. O problematice

V posledních letech se rozrostl i počet soukromých základních škol, které se na tyto děti zaměřují a nabízejí jim speciální programy.

Osobně si myslím, že už od první třídy takto vyčleňovat děti do speciálních tříd není šťastné řešení. Dovedu si představit, že vzdělávání dítěte v třídě intelektově homogenní se může později negativně projevit třeba v sociální oblasti. Dítě si zvykne na stejně disponované vrstevníky a nebude připraveno na to, že v běžném životě tomu tak není. Rozhodnutí o vzdělávací cestě dítěte mají rodiče.

Budou ale v běžných školách nadání dítěte zohledňovat?

Moje zkušenosti říkají, že ano. Samozřejmě se nedá paušalizovat, že to funguje všude. Již zmiňovaná vyhláška staví nadané děti na základní škole na úroveň dětí se speciálními edukačními potřebami. To znamená, že i běžná škola může třeba zavést skupinové vyučování nadaných dětí v těch předmětech, kde vynikají, nebo umožnit dítěti vynechání ročníku v daném předmětu a realizovat další opatření. Tady je vidět velký posun za poslední roky. Dříve byla podpora rozvoje nadání zakotvena spíše v mimoškolních činnostech, dnes je tendence dostat péči a podporu přímo do vyučování.

Nadání bývá vždy vnímáno jako něco pozitivního. Rodiče by ale jistě mohli vyprávět, že mít doma nadané dítě není tak jednoduché.

Nadané děti nemají jen silné stránky, ale i ty slabé. Jedna se týká například nevyrovnanosti vývoje dítěte. Dítě může být akcelerováno v kognitivní oblasti, ale ve vývoji jiných může být oproti vrstevníkům zpomaleno. U malých dětí se to například může týkat emocionálního vývoje, v pozdějším věku sociálního vývoje, kdy dítě má problémy s navazováním kontaktů s vrstevníky. Nadaní chlapci také mívají problémy s grafomotorikou.

Je nadání „doživotní“ záležitostí? Tedy pokud je u dítěte diagnostikováno např. v mladším školním věku, dá se předpokládat, že přetrvá do doby vysokoškolských studií?

Obecně lze říci, že nadání není stabilní fenomén. Nedávno proběhla konference Evropské rady pro vysoké schopnosti, která se proměnlivostí nadání mimo jiné zabývala. Ví se totiž, že mnohé děti projevující nadání v dětském věku v dospělosti nic mimořádného nevykonaly, a naopak děti, které se vyvíjely bez zvláštní péče, v dospělosti vytvořily mimořádná díla. V každé fázi vývoje dítěte je potřeba, aby se rozvíjely ty schopnosti, které odpovídají vývoji oblasti, ve které dítě projevuje nadání.

Tak jak se mění v průběhu života individuální schopnosti, tak se mění i kulturní podmínky a požadavky na podávání výkonů. Dítě například jako malé perfektně zvládá techniku hry na hudební nástroj, a proto je považováno za hudebně nadané. Stejně označení v pozdějším věku ale obsahuje splnění požadavku být hudebně tvůrčí, jen zvládnutí techniky už nestačí.